

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi
2022

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd>

<https://doi.org/10.46868/atdd.272>

**Vətən(II. Qarabağ) Müharibəsinin İnformasiya
Təminatında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
İlham Əliyevin Rolu**

Tofiq Mustafasadə*
ORCID: 0000-0002-9674-9096

Xülasə

Azərbaycanın erməni işğalçılarına qarşı Vətən Müharibəsində cəbhədə olduğu kimi, informasiya müharibəsində də mübarizənin əsas ağırlığını Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev öz çiyinlərində daşımışdır. O, Azərbaycanın haqq səsinə dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, düşmən dezinformasiyasını ifşa etmək, erməni və ermənipərəst dairələrin dünya ictimaiyyəti, dünya liderlərinə təsirini azaltmaq üçün müharibə dövründə dünyanın müxtəlif kütləvi informasiya vasitələrinə 30-a qədər dərin məzmunlu müsahibə vermişdir. Məqalədə Prezidentin müsahibələr verdiyi kütləvi informasiya vasitələri şərti olaraq qruplara bölünmüş və təhlil edilmişdir. Göstərilir ki, Türkiyə televiziya kanallarına, “Əl-Cəzirə” və “Əl-Ərəbiyyə” kimi tanınmış ərəb telekanallarına müsahibələrində Azərbaycan Prezidenti hər şeydən əvvəl müharibə ilə bağlı həqiqətlərin, Azərbaycanın haqq səsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına çalışırdı. İlham Əliyevin Rusiya media qurumlarına müntəzəm müsahibələri isə Rusiya ictimaiyyətində Azərbaycanın xeyrinə ovqatların formalaşmasına böyük təsir göstərdi. O, Qərbi dövlətlərinin ermənipərəst və antitürk ovqatlı aparıcı media qurumlarının nümayəndələrinin bilərəkdən verdikləri çaşdırıcı, qərəzli və fitnəkar suallara təmkinini pozmadan cavab verir, polad məntiqi ilə onların ittihamlarını puça çıxarır, aparıcıların qərəzli mövqeyini ifşa edərək özlərini çətin və gülünc duruma salırdı. Bu müsahibələr əsil “master dərsləri”nə çevrilirdi.

Açar sözlər: İlham Əliyev, İnformasiya Təminatı, KİV-Lər, 44 Günlük Müharibə

Göndermə Tarihi: 20/08/2022

Kabul Tarihi: 18/11/2022

*Prof. Dr., Azərbaycan Milli İlimlər Akademisi. A. Bakıhanov adına Tarih Enstitüsü, Bakı- Azərbaycan
tofiq.mustafazade@mail.ru

Bu makaleyi şu şəkildə kaynak gösterebilirsiniz:

MUSTAFAZADƏ T, “Vətən (II Qarabağ) müharibəsinin informasiya təminatında Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyevin rolu”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Azərbaycan Kültür Başkenti Şuşa'nın 270. Yılı Armağan Sayısı*, 2022, s. 16-38.

The Role of the President of Azerbaijan İlham Aliyev in the Provision of Information During the Patriotic War (II. Karabakh)

Tofiq Mustafazadeh*
ORCID: 0000-0002-9674-9096

Abstarct

During the Patriotic (II Karabakh) War against the Armenians, the President of the Azerbaijan Republic İlham Aliyev was on the front in the war and had another war that calls - the informational war. He gave more than 30 interviews to the world's mass media. In this article, the President's interviews are divided into the groups. Showed the Turkish TV channels and famous Arabian channels like "Al-Jazeera" and "Al-Arabia" İlham Aliyev, above all, tried to convey the truth about the war and the right voice of Azerbaijan to the world public. He gave regular interviews to Russian media organizations. İlham Aliyev's interviews with Russian media organizations had a material impact on the formation of opinions in favor of Azerbaijan in the Russian public. He calmly answered confusing, biased, and seditious questions from representatives of leading pro-Armenian and anti-Turkish media outlets in Western countries, refuting their accusations and exposing the biased position of the announcers, putting them in a scrape and ridiculous situation. These interviews turned into a real "master classes".

Keywords: İlham Aliyev, information provision, Mass Media, 44 days war

Received Date: 20/08/2022

Accepted Date: 18/11/2022

* Prof. Dr., Azerbaijan National Academy of Sciences. Institute of History named after A. Bakihanov, Baku-Azerbaijan tofiq.mustafazade@mail.ru

**РОЛЬ ПРЕЗИДЕНТА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ИЛЬХАМА
АЛИЕВА В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ (И
КАРАБАХСКОЙ) ВОЙНЫ**

Тофиг Мустафаде*
ORCID: 0000-0002-9674-9096

Резюме

Во время Отечественной(ИКарабахской) войны Азербайджана с армянскими оккупантами и на информационной войне как и на фронте, основная тяжесть лежала на плечах Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева. Чтобы довести голос истины азербайджанского народа до мировой общественности, разоблачить армянскую дезинформацию, уменьшить влияние армянских и проармянских кругов на мировых лидеров, Президент Азербайджана в период войны дал около 30 интервью различным средствам массовой информации. В статье средства массовой информации, которым Президент давал интервью условно поделены на группы и все интервью проанализированы. Показывается, что в беседах с представителями турецких телеканалов и арабских каналов «Эль-Арабия», «Эль-джазира» Ильхам Алиев прежде всего старался довести до мировой общественности справедливый голос Азербайджана. Его интервью российским средствам массовой информации оказали большое влияние на формирования настроений в пользу Азербайджана. В беседах с проармянскими и антитюркскими медийными образованиями Президент Азербайджана, проявляя выдержку и спокойствие выслушивал тенденциозные и провокационные вопросы, а затем своей стальной логикой обличал предвзятую позицию ведущих, ставя их трудное положение. Эти интервью превращались в настоящие «мастер-классы».

Ключевые слова: Ильхам Алиев, информационное обеспечение, СМИ, 44-дневная война

Получено: 20/08/2022

Принято: 18/11/2022

* Профессор, доктор медицинских наук, Национальная академия наук Азербайджана. Институт истории имени А.Бакиханова, Баку-Азербайджан tofiq.mustafazade@mail.ru

Giriş

Düşmən üzərində qələbənin qazanılmasında şanlı ordumuzun göstərdiyi qəhrəmanlıqlarla bərabər müharibənin diplomatik və informasiya təminatı da mühüm rol oynamışdır. Bu işdə isə Müzəffər Ali Baş Komandan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin əvəzedilməz rolu xüsusi qeyd edilməlidir. Vətən müharibəsi dövründə informasiya savaşının əsas ağırlığını təkbaşına öz çiyinlərində daşımış İlham Əliyevin müstəsna rolunu açıb göstərməyə qələmimizin gücü çatmasa da hər halda biz mövzunun işıqlandırılmasına kiçik də olsa öz töhvəmizi vermək üçün bu məqaləni yazmağı qərara aldığımızı qeyd edirik.

1. Azərbaycan və dünya ictimai rəyinin Azərbaycanın xeyrinə hazırlanması yönündə fəaliyyət

Məlumdur ki, Birinci Qarabağ savaşında Azərbaycan döyüş meydanında olduğu kimi, ölkəmizin beynəlxalq səviyyəli mətbu orqanları və informasiya agentlikləri olmadığından, dünya informasiya vasitələrinə çıxış imkanları məhdud olduğundan informasiya müharibəsində də uduzmuşdu. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan təcavüzə məruz qaldığı, ermənilər azərbaycanlılara qarşı soyqırım cinayətləri törətdikləri halda aparıcı qərb dövlətlərinin rəhbərləri Azərbaycanı qınayıb, ona qarşı sanksiyalar tətbiq edirdilər. Dünya erməni diasporunun geniş imkanları haqlı Azərbaycanın dünyada haqsız, ədalətsiz kimi, işğalçı Ermənistanın isə “zavallı”, “vəhşi müsəlmanlar tərəfindən əzilən və hüququ tapdanan millət” kimi təqdim edilməsinə səbəb olmuşdu.¹ I . Qarabağ müharibəsini uduzsa da mübarizə əzmi qırılmayan Azərbaycan xalqı öz torpaqlarını düşmən tapdağından xilas etmək üçün mübarizəni davam etdirirdi. İlk növbədə ölkə ətrafında yaradılmış informasiya blokadasını yarmaq lazım idi. 1993-cü il iyunun 15-də yenidən respublikanın ali rəhbərliyinə gətirilən dünya şöhrətli müdrik siyasətçi Heydər Əliyevin titanik işi sayəsində bu vəzifə yerinə yetirildi, Qarabağ həqiqətləri dünyaya çatdırıldı.

Heydər Əliyevin layiqli davamçısı İlham Əliyev düşmənin sülh yolu ilə işğal olunmuş torpaqlarımızdan çıxmayacağını, xeyli dərəcədə ermənipərəst mövqedə duran dünya liderlərinin təcavüzkara lazımı təzyiq göstərməyəcəyini, problemin yalnız hərbi yolu ilə həll olunması zəruriyyətini anladığından ölkəni addım-addım müharibəyə hazırlayıb, ordunun qüdrətini artırır, müdafiə sənayesini gücləndirirdi. O, eyni zamanda qarşıdakı müharibənin taleyinin yalnız hərbi əməliyyatların gedişindən deyil, həm də informasiya cəbhəsində aparılan savaştan asılı olduğunu anlayırdı. Buna görə də ölkənin müdafiə qüdrətini yüksəltməklə yanaşı diplomatiya və informasiya cəbhəsində də illər idi ki, hazırlıq görürdü.

¹ Bəxtiyar Sadıqov, *İlham Əliyev informasiya müharibəsinin də qalibidir*, Vətən müharibəsi tarixi, Şəxsiyyət faktoru (27 sentyabr-10 noyabr 2020-ci il), Şərq-Qərb, Bakı 2021, s. 249-250.

İlham Əliyev hələ 3 oktyabr 2014-cü ildə müasir dünyanın aktual məsələlərinin müzakirə edildiyi və əməkdaşlığın dərinləşməsi üçün tövsiyələr verilən ən mühüm beynəlxalq məkanlardan biri olan “Valday” diskussiya klubunun XVI illik iclasının plenar iclasında çıxışında Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması məsələsinin daimi diskussiyaların mövzularından biri olduğuna toxunaraq Dağlıq Qarabağ və Azərbaycanın digər 7 rayonunda 25 ildən çox erməni işğalının davam etdiyini nəzərə çatdırıb, Dağlıq Qarabağın əzəli Azərbaycan torpağı olduğunu vurğuladı. O, Dağlıq Qarabağın kimə məxsusluğu ilə bağlı çox vaxt reallığı əks etdirməyən geniş fikir müxtəlifliyi olduğunu qeyd edərək məsələyə aydınlıq gətirmək üçün tarixə qısa ekskurs edərək demişdir ki, 1921-ci ildə RK (b) P(Rusiya Kommunist(bolşeviklər)Paryiyası Qafqaz bürosunun qərarında Dağlıq Qarabağın erməni tərəfinin interpretasiya etdiyi kimi, Azərbaycana verilməsi deyil, onun Azərbaycanın tərkibində qalması göstərilmişdir. Prezident münaqişə nəticəsində Dağlıq Qarabağdan, həmçinin digər 7 rayondan bütün azərbaycanlı əhalinin – 700 mindən çox adamın qovulduğunu qeyd etmiş, BMT Təhlükəsizlik Şurasının erməni silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş ərazilərdən dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etməsini və 25 ildən çox müddət keçməsindən baxmayaraq qətnamələrin yerinə yetirilmədiyini bildirmişdir. Azərbaycan Prezidenti haqlı olaraq qeyd etdi ki, əgər 25 ildən çox müddətdə ali beynəlxalq orqan olan BM TŞ-nin qəbul etdiyi qərarlar yerinə yetirilmirsə, onda bu həmin təşkilatın səmərəliliyi ilə bağlı bir sıra suallar doğurur. Halbuki, TŞ-nin qərarları bəzən bir neçə gün ərzində, bəzən isə müəyyən hərbi əməliyyat keçirilməsi yolu ilə yerinə yetirilir. Azərbaycanla bağlı qətnamələr isə kağız üzərində qalır.² Ermənistan Baş nazirinin son vaxtlar tez-tez təkrarladığı “münaqişənin həlli Azərbaycan xalqı, Ermənistan xalqı və Dağlıq Qarabağ xalqı üçün məqbul olmalıdır” kimi fikrinin əsassızlığını sübut edən cənab İlham Əliyev “Dağlıq Qarabağ xalqı” məfhumunun mövcud olmadığını, yalnız Dağlıq Qarabağın əhalisi olduğunu, bu əhalinin də münaqişə başlayana qədər azərbaycanlılardan və ermənilərdən ibarət olduğunu, münaqişənin Azərbaycan üçün həll variantının Azərbaycanın bütün dünya tərəfindən tanınmış ərazi bütövlüyünün bərpa olunması, qaçqınların və məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmasından ibarət olduğunu bəyan etdi.³

Daha sonra Ermənistan Baş nazirinin “Qarabağ Ermənistanın bir hissəsidir və nöqtə” barədə bəyanatına toxunaraq Cənab İlham Əliyev bunun aşkar yalan olduğunu, dünya tərəfindən həm Aran, həm də Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanındığını qeyd edərək bəyan etdi: “Qarabağ tarixi, əzəli Azərbaycan torpağıdır. Beləliklə, Qarabağ Azərbaycandır və nida işarəsi”.⁴

² Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin “Valday” beynəlxalq Diskussiya klubunun XVI illik iclasının plenar sessiyasında çıxışı, Zəfər salnaməsi, Şərq-Qərb, Bakı 2021, s. 10-11.

³ Zəfər salnaməsi, s. 11.

⁴ Zəfər salnaməsi, s. 13.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan-Ermənistan sərhəddinin Tovuz rayonu istiqamətində 2020-ci il iyulun 12-də başlamış hərbi təxribatı ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 13 iyul 2020-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Təhlükəsizlik Şurasında etdiyi çıxışda düşmənin növbəti təxribatı nəticəsində bir neçə hərbcimizin, eyni zamanda mülki şəxslərin həlak olduğunu, düşmən təxribatının qarşısının qətiyyətlə alındığını qeyd edib, Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin ikiüzlü və riyakar fəaliyyətini ifşa edərək bütün məsuliyyətin onun üzərinə düşdüyünü sübut etdi. Respublika Prezidenti Ermənistan rəhbərliyinin bir tərəfdən beynəlxalq ictimaiyyətə müraciət edərək Ermənistan-Azərbaycan qoşunlarının təmas xəttində atəşkəs rejimini möhkəmləndirmək üçün kömək xahiş etdiyini, digər tərəfdən də hərbi təxribatlar törədərək Azərbaycan ərazisinə basqın etmək, mövqelərimizi zəbt etmək istədiyini, mülki əhalini, kəndlərimizi atəşə tutduğunu bildirdi, eyni zamanda bu çirkin və məkrli siyasətin Ermənistanı uçuruma aparacağı barədə xəbərdarlıq etdi.⁵ Prezident bəyan etdi: "... mən dəfələrlə demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan heç vaxt işğal edilmiş torpaqlarının bu vəziyyətdə qalması ilə barışmayacaq, işgalla barışmayacaq və əlindən gələni edəcək ki, öz ərazi bütövlüyünü bərpa etsin."⁶ Bu əslində Ermənistan rəhbərliyinə ünvanlanmış bir mesaj, xəbərdarlıq idi. Ermənistan rəhbərliyinə öz çirkin, məkrli siyasətindən, təxribatlardan əl çəkib məsələni dinc yolla nizamlamağa son çağırış idi və belə hərəkətlərinə davamın onun sonunu gətirəcəyi haqqında xəbərdarlıq idi.

Ermənistanda daxili vəziyyət böhran həddinə çatmışdı, eyni zamanda Azərbaycanın son vaxtlar əldə etdiyi beynəlxalq uğurlar erməniləri çox narahat edir, onlarda paxıllıq hisslərini daha da gücləndirirdi. Xüsusilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu fəaliyyətini, son müddət ərzində bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı verilmiş açıqlamalar, qəbul edilmiş qərarlar, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün dəstəklənməsi Ermənistanın münaqişə ilə bağlı mövqələrinə ciddi zərbə vurmuşdu. Azərbaycan rəhbərinin mötəbər kürsülərdən müntəzəm olaraq həm müharibənin tarixi ilə, həm bölgənin tarixi ilə bağlı gətirdiyi konkret faktlar ermənilərin təbliğatını alt-üst edirdi. Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, bütün dünya Dağlıq Qarabağın əzəli, tarixi Azərbaycan torpağı olduğun bilir və Dağlıq Qarabağı Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanıyır. Bir müddət əvvəl burada keçirilmiş qondarma "seçkilər" nəinki heç bir ölkə tərəfindən tanınmamışdır, hətta bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatlar, qonşu ölkələr və bu məsələ ilə bağlı olan ölkələr həmin seçkiləri pisləmişdir.⁷ Son vaxtlar Azərbaycanın beynəlxalq arenada çox böyük uğurlar qazanması, onun təşəbbüsü ilə beynəlxalq təşkilatların zirvə görüşlərinin keçirilməsi, BMT

⁵ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Təhlükəsizlik Şurasının iclasında çıxışı. 13.072020/https://president.az/articles/40969(10.10.2022) ; Zəfər salnaməsi, s. 15.

⁶ https://president.az/articles/40969 (10.10.2022); Zəfər salnaməsi, s. 15

⁷ https://president.az/articles/40969(10.10.2022); Zəfər salnaməsi, s. 16.

Baş Assambleyasının xüsusi sessiyasının baş tutması, Ermənistanın isə beynəlxalq arenada bütün dayaqlarını itirməkdə olması da Ermənistan rəhbərliyini qıcıqlandırır, özündən çıxarır təxribatlara sövq edirdi.

2. Müharibənin informasiya təminatı sahəsində fəaliyyətin əsas istiqamətləri

2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin bir neçə istiqamətdən müxtəlif növ silahlardan, o cümlədən ağır artilleriyadan istifadə edərək Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini, eyni zamanda hərbi mövqeləri atəşə tutması ilə II Qarabağ (Vətən) müharibəsi başlayan kimi Azərbaycan Prezidenti informasiya müharibəsində təşəbbüsü ələ aldı.

Hamıya məlumdur ki, müharibə dövründə rəqiblər hər vasitə ilə, ilk növbədə dezinformasiya yolu ilə qarşı tərəfdə çaşqınlıq və vahimə yaratmağa çalışır. Bunu nəzərə alan İlham Əliyev elə döyüşlər başlayan gün-2020-ci il sentyabrın 27-də televiziya ilə xalqa müraciət etdi və Ermənistan silahlı qüvvələrinin bir neçə istiqamətdən müxtəlif növ silahlardan, o cümlədən ağır artilleriyadan istifadə etməklə Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini, Azərbaycan Ordusunun mövqelərini atəşə tutduğunu, mülki əhali və hərbiçilər arasında itkilər olduğunu bildirdi.⁸ Müraciətinin sonunda Prezident Azərbaycanın haqq yolunda olduğunu vurğulayaraq qələbəyə inamını ifadə etdi. “Qarabağ bizimdir. Qarabağ Azərbaycandır!”⁹ Sonuncu kəlmələr bütün xalq arasında geniş yayılan, hamı tərəfindən təkrarlanan bir zərb-məsələ çevrildi. Sonralar da Prezidentin xalqa müraciətləri oldu. İlham Əliyevin cəbhədə vəziyyət, qazanılan qələbələr haqqında doğru-dürüst məlumatlar verməsi düşmənin Azərbaycan xalqı içərisində çaşqınlıq və vahimə yaratmaq cəhdlərini tamamilə puça çıxartdı. Hamı yalnız Prezidentinə inanır və axşamlar televiziya qarşısında oturub səbrsizliklə Prezidentin verəcəyi məlumatı, qələbə müjdələrini gözləyirdi.

Xalqa müraciətlərində cənab İlham Əliyev aparılan müharibənin Azərbaycan xalqının beynəlxalq hüquq normalarından irəli gələn haqqı olduğunu əsaslandıraraq xalqını, eləcə də dünyanın obyektiv düşünən adamlarını müharibənin Azərbaycan üçün ədalətli müharibə olduğuna inandırdı. İlham Əliyev böyük liderlik keyfiyyətləri nümayiş etdirərək xalqı öz ərafında birləşdirməyi bacardı. Xalqda görünməmiş bir coşqu vardı, hamı qələbə üçün nə isə etmək istəyirdi. Beləliklə də əks-hücum əməliyyatları sözün əsil mənasında Vətən müharibəsinə çevrildi.

Prezident İlham Əliyevin xalqa müraciətləri ardıcıl və sistemli xarakter daşmış, mənasına, informasiya bazasına, təsir qüvvəsinə görə Vətən müharibəsində Azərbaycan dövlətinin və xalqının mövqeyini açıq və aydın şəkildə əks etdirmiş, xalqı qələbə ətrafında birləşdirmiş, onun birliyini təmin etmişdir.¹⁰ Müasir müharibələr hibrid müharibələr olduğundan, yəni müharibə yalnız döyüş meydanında deyil, digər müstəvilərdə, o cümlədən

⁸ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xalqa müraciəti, 27.09.2020-ci il/<https://president.az/articles/40968>. (10.10.2022).

⁹ Yenə orada; Zəfər yolu: *Qarabağ savaşından Şuşa Bəyannaməsinə*, Elm, Bakı 2021, s. 16.

¹⁰ Zəfər yolu, s. 4.

informasiya müstəvisində də aparıldığından Azərbaycanın Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev düşməyə qarşı informasiya savaşında hamıdan öndə gedir, erməni yalanlarının ifşa olunmasında, xalqın haqq səsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında müstəsna rol oynayırdı.

II Qarabağ (Vətən) müharibəsinin getdiyi 44 gün ərzində İlham Əliyev Türkiyə, Rusiya ABŞ, Fransa, İtaliya, Almaniya, İngiltərə, İspaniya, Yaponiya və Qətərdən olan tanınmış, on milyyonlarla, yüz milyonlarla auditoriyası olan nəhəng media qurumlarının əməkdaşlarına 30-a yaxın müsahibə verərək xalqın haqq səsinə dünyaya çatdırdı, dünya ictimai fikrində dövlətimizə qarşı mənfi reaksiyanın yaranmasına imkan vermədi. İlham Əliyev müsahibələrində jurnalistlərin müxtəlif səpkili suallarına səliqəli, məntiqli cavablar verir, dünya ictimaiyyətinə Ermənistanın işğalçı üzünü tanıdır, Azərbaycanın haqq işi uğrunda mübarizə apardığını nəzərə çatdırırdı.

Tədqiqatçılar hesablamışlar ki, bu müharibə zamanı Azərbaycan Prezidenti 600-dən çox sualı cavablandırmışdır.¹¹ Azərbaycan Prezidenti öz müsahibələrində konkret dəlillərə, beynəlxalq təşkilatların qərarlarına, beynəlxalq hüquq prinsiplərinə, tarixi faktlara istinad edirdi. İlham Əliyev xarici media qurumları nümayəndələrinə verdiyi müsahibələrdə həm Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırır, ATƏT-in Minsk qrupunun, xüsusən də həmsədrlərin hərəkətsizliyini, təcavüzkarı işğal etdiyi əraziləri boşaltmaq üçün heç bir təsirli vasitəyə əl atmadığını, BMT Təhlükəsizlik Şurasının işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin qeyd-şərtsiz boşaldılmasını nəzərdə tutan 4 qətnaməsinin yerinə yetirilmədiyini diqqətə çatdırırdı. İlham Əliyev Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanın danışıqları pozduğunu, üstəlik Azərbaycana qarşı açıq təxribatlar törətdiyini, müharibənin Ermənistan tərəfindən başladıldığını, Azərbaycanın adekvat cavablar verdiyini, Ermənistan ordusunun Azərbaycandakı mülki əhaliyə və mülki obyektlərə ballistik raketlərlə zərbələr endirdiyini bildirirdi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müsahibə verdiyi media qurumları nümayəndələrini şərti olaraq aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

1. Azərbaycana dost münasibətdə olanlar-Türkiyə və Qətər telekanallarının nümayəndələri;

2. Bitərəf mövqedə duran media qurumlarının nümayəndələri;

3. Rusiya KİV-lərinin nümayəndələri;

4. Azərbaycana qarşı qərəzli mövqedə olan media qurumları nümayəndələri.

Azərbaycan Prezidenti müsahibə verdiyi hər bir şəxsin nə məqsəd güddüyünü anlayır və buna uyğun cavablar verirdi.

¹¹ Zəfər yolu, s. 7.

3. Türkiyə tele kanallarına müsahibələr Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılmasının bir vasitəsi kimi

Azərbaycanın haqq səsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında Türkiyə kütləvi informasiya vasitələrinin böyük iş gördüyünü də qeyd etmək lazımdır. Hər gün gecə-gündüz Türkiyənin aparıcı televiziya kanalları, digər mətbu orqanları II Qarabağ müharibəsi ilə bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırırdılar.

Bunu nəzərə alan Prezident İlham Əliyev II Qarabağ müharibəsi dövründə Türkiyə media qurumlarına dəfələrlə müsahibələr vermişdir. Oktyabrın 5-də «TRT Haber» televiziya kanalına, 7-də SNN televiziya kanalına, 12-də “Haber Global” kanalına, 13-də “Haber Türk televiziya kanalına, 16-da A Haber” kanalına müsahibələr vermişdir.

Oktyabrın 7-də “CNN-Türk” televiziyasına verdiyi müsahibədə Prezident İlham Əliyev Türkiyə media mənsublarının fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək demişdir:

“Bir çox hallarda bizim səsimiz eşidilmir. Bizə beynəlxalq platforma verilmir. Beynəlxalq media qurumları daha çox Ermənistanın tərəfini tuturlar və münaqişə ilə bağlı yalan məlumatlar yayırlar. Ona görə fürsətdən istifadə edərək qardaş Türkiyənin media mənsublarına təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, onlar bu günlərdə bütün dünyaya bu savaşa bağlı həqiqətləri çatdırır, canlı efirdə məlumatlar verirlər”.¹²

Türkiyə media nümayəndələrinə müsahibələrində Azərbaycan Prezidenti dünya liderlərinin atəşkəs çağırışlarına münasibət bildirərək qeyd etdi ki, sadəcə atəşkəsin bərpa edilməsi məsələsi müzakirə oluna bilməz, çox ciddi zamanətlər verilməlidir, bu zamanətləri beynəlxalq vasitəçilər təsdiq etməlidirlər. Yalnız Ermənistan işğal edilmiş torpaqlardan çıxmaq qrafiki, yəni cədvəli verməlidir, hansı gün, hansı bölgədən çıxacaq, o zaman müharibə dayanacaq. Azərbaycana versə qarşı tərəf toparlanacaq, əlavə qüvvə yığacaq.¹³ CNN Türk kanalına yuxarıda adını çəkdiyimiz müsahibəsində İ.Əliyev bu məqama da diqqəti cəlb etdi ki, Ermənistan mono etnik ölkə olduğu halda Azərbaycan multikultural ölkədir, “tolerantlıq, milli, dini dözümlülük məkanıdır”, burada müxtəlif xalqların nümayəndələri bir ailə kimi mehriban yaşayır.¹⁴ “Haber Global” televiziya kanalına müsahibəsində yalvarışla atəşkəs arzulayan Ermənistanın atəşkəsi pozmasına münasibət bildirən İlham Əliyev dedi ki, bu ilk növbədə Ermənistanın terror mahiyyətindən irəli gəlir. Bütün cəbhə boyu istiqamətlərdə məğlubiyyətə uğrayan Ermənistan öz heyfini mülki

¹² Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin «CNN-Türk» televiziyasına müsahibəsi, 07 oktyabr 2020-ci il, Xalq qəzeti, 2020-ci il, 10 oktyabr, № 208 (29473), s. 8; Zəfər yolu, s. 205.

¹³ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “TRT Haber” televiziya kanalına müsahibəsi, 05.10.2020, [https://president.az/articles/41763\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41763(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 74.

¹⁴ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin CNN Türk televiziya kanalına müsahibəsi, 07 oktyabr 2020-ci il, Zəfər salnaməsi, s. 102.

şəxslərdən çıxır. Prezident həm də qeyd etdi ki, onda olan məlumata görə Paşinyan hazırda çox ağır sarsıntılar keçirir və buna görə qeyri-adekvat qərarlar verir.¹⁵

Türkiyə telekanalları vasitəsilə Azərbaycan Prezidenti ermənilərin Azərbaycanın mülki əhalisinə qarşı terror əməlləri haqqında həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırırdı. “Haber Türk” televiziya kanalına müsahibəsində Moskvada 11 saat yarım qədər davam edən görüşdə atəşkəs haqqında razılıq əldə ediləndən dərhal sonra Ermənistanın xüsusi qəddarlıqla Gəncə şəhərini atəşə tutması, mülki şəxsləri hədəfə almasından bəhs edərək Ermənistanın bu çirkin siyasətinin anlaşılan olduğunu, onların hər zaman döyüş meydanında məğlubiyyətə uğrayan zaman belə çirkin əməllərə əl atdıqlarını qeyd edib, Ermənistanın bu xain hücumunun səbəbinin münaqişənin coğrafiyasını genişləndirmək, Ermənistan ərazisindən Azərbaycan ərazisini, mülki şəxsləri atəşə tutmaqla Azərbaycan tərəfini Ermənistan ərazisinə atəş açmağa təhrik etmək, bununla üzv olduğu KTMT-ni münaqişəyə cəlb etmək istəyi olduğunu söylədi.¹⁶ Türkiyəli aparıcıların Azərbaycan Prezidenti ilə söhbətlərində toxunduqları məsələlərdən biri-Türkiyənin danışıqlar masasının arxasında olması məsələsinə münasibət bildirən İlham Əliyev demişdi ki, Türkiyə de-fakto artıq bu masanın arxasındadır, R.T.Ərdoğan Qarabağ məsələsi ilə bağlı Putinlə dəfələrlə görüşmüş, danışmışdır. Türkiyənin iştirakı olmasa Qarabağ məsələsi həll edilə bilməz.¹⁷

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin “NTV” televiziya kanalına müsahibəsində də münaqişədə Türkiyənin roluna toxunaraq demişdir ki, reallıqlar, həqiqi vəziyyət ondan ibarətdir ki, bu gün Türkiyənin iştirakı olmadan bu bölgədə hər hansı bir məsələ həll edilə bilməz. Türkiyə prosesdə mütləq olmalıdır. Hansı statusda olacaq, bu texniki məsələdir. De-fakto artıq Türkiyə var.¹⁸ İlham Əliyevin “A Haber” televiziya kanalına müsahibəsində diqqəti çəkən məqamlardan biri dövlət başçımızın Ermənistanın faşizm siyasəti ilə bağlı söylədikləridir. Prezident dedi: “Ermənistan faşizm siyasəti aparır, Türkiyəyə, Azərbaycana nifrəti aşılayır, uşaqlara türkləri düşmən kimi qələmə verir. Öz əhalisinin beyinlərini zəhərləyir. Yəni Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin təməlində bu dayanır.”¹⁹ Prezident bu müsahibəsində Paşinyan və onun komandasının qatı antiRusiya mövqeyini açıb göstərməklə Rusiyada onu dəstəkləyən qüvvələrin gözlərini açmağa cəhd etdi. Prezident dedi: “... o, (Paşinyan – T.M) ruspərəst qüvvələrə qarşı inqilab etdi, ruspərəst prezidentləri həbsə atdı, ruspərəst ana müxalifət partiyasının sədrini həbsə atdı. Hər şeyi Rusiyanın əleyhinə etdi. Rusiyanın “Qazprom” şirkətinə, dəmir yolu şirkətinə cinayət işi açdı. Kollektiv Təhlükəsizlik

¹⁵ Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin Türkiyənin “Haber Global” kanalına müsahibəsi, 12.10.2020, Zəfər salnaməsi, s. 144.

¹⁶ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “Haber Türk” televiziya kanalına müsahibəsi, 13.10.2020, Zəfər salnaməsi, s. 152; Zəfər yolu, s. 257; [https://president.az./articles/42869.\(10.10.2022\)](https://president.az./articles/42869.(10.10.2022)).

¹⁷ Zəfər salnaməsi, s. 158; Zəfər yolu, s. 263.

¹⁸ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin NTV televiziya kanalına müsahibəsi. 15.10.2020, [https://president.az/articles/43149\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/43149(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 172; Zəfər yolu, s.280.

¹⁹ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “A Haber” televiziya kanalına müsahibəsi, 16.10.2020., [https://president.az/articles/43250\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/43250(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s.196; s.312.

Müqaviləsi Təşkilatının, hansı ki, NATO tipli bir təşkilatdır, erməni əsilli sədrini həbsə atdı. Yəni bu, Sorosun sözü ilə oturub-duran bir adamdır. Bir də ki, onun komandasına baxın onların hamısı Soros Fondunun, Açıq Cəmiyyət Təşkilatının “Amnesty International”ın nümayəndələridir. Yəni Soros Ermənistanda hakimiyyətə gəldi, amma iflasa uğradı.”²⁰

4. Ərəb auditoriyasına müraciət

Türkiyə televiziya kanalları ilə yanaşı Prezident İlham Əliyevin Ərəb aləmində böyük nüfuzu olan ərəb ölkələri telekanallarına müsahibələr verməsi də çox önəmli idi. O, “Əl-Cəzirə” televiziya kanalına 2 oktyabr 2020-ci il tarixli müsahibəsində bu kanalın islam aləminin ən aparıcı telekanallarından olduğunu nəzərə alaraq ermənilərin işğal etdikləri ərazilərdə bütün məscidləri dağıtdıqlarını, məscidlərdə donuz və inək saxlamaqla bütün müsəlmanları təhqir etdiklərini nəzərə çatdırdı.²¹

Ərəb aparıcıların qaldırdığı məsələlərdən biri ermənilərin çox əsaslandıqları xalqların öz müqəddəratını təyin etmə hüququ ilə bağlı məsələyə toxunan Prezident qeyd etdi ki, erməni təbliğatçıları beynəlxalq hüquq üzrə mütəxəssis olmayan sadə insanlardan ibarət beynəlxalq ictimai rəyi çaşdırmaq üçün tez-tez bu prinsipə əsaslanırlar. Lakin beynəlxalq hüququn Helsinki Yekun aktında əks olunan əsas prinsiplərə və BMT nizamnaməsinə görə öz müqəddəratını təyin etmə ölkələrin ərazi bütövlüyünə zərər vurmamalıdır, həm də erməni xalqı artıq öz müqəddəratını təyin etmişdir və müstəqil Ermənistan dövləti var. Bu gün dünyanın müxtəlif yerlərində ermənilər yaşayırlar. Onlar bu prinsipdən həmin ölkələrdə istifadə edə bilirlərmi? Prezident dedi: “Qoy Dağlıq Qarabağa öz müqəddəratını təyin etmə vermək istəyən ölkələr öz torpaqlarının bir hissəsini Dağlıq Qarabağdan olan ermənilərə versinlər, onları qəbul etsinlər və orada onlara öz müqəddəratını təyin etmə hüququ versinlər. Onda baxarıq onların reaksiyası necə olacaq”.²²

Prezident İlham Əliyev 4 oktyabr 2020-ci ildə “Əl-Ərəbiyyə” televiziya kanalına verdiyi video müsahibədə yenə də müharibənin başlanmasının günahkarının Ermənistan olduğunu, münaqişədən əvvəl Dağlıq Qarabağ əhalisinin 25 faizinin azərbaycanlılardan ibarət olması, Dağlıq Qarabağ ətrafındakı rayonlardan 700 mindən çox azərbaycanlının məcburi köçkünə çevrildiyini, evlərinin hamısının dağıdılması faktını telekanal izləyicilərinin diqqətinə çatdırdı.²³ Prezident guya Suriyadan gələn muzduların Azərbaycan tərəfindən hərbi əməliyyatlarda iştirak etməsi barədə yayılan şaiyələri qətiyyətlə təkzib edərək Fransa prezidenti Emmanuel Makronun bir neçə dəfə ona zəng edərək hərbi əməliyyatların dayandırılmasını tələb etməsinə toxundu və dedi: “əgər Fransa Dağlıq Qarabağ üçün öz

²⁰ Zəfər salnaməsi, s.198; Zəfər yolu, s.313; <https://president.az/articles/43250> (10.10.2022).

²¹ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “Əl-Cəzirə” televiziya kanalına müsahibəsi, 02 oktyabr 2020-ci il, Zəfər salnaməsi, s. 54; <https://president.az/articles/41429>(10.10.2022).

²² Zəfər salnaməsi, s. 55; <https://president.az/articles/41429>(10.10.2022); Zəfər yolu, s. 166.

²³ Prezident İlham Əliyevin “Əl-ərəbiyyə” televiziya kanalına videomüsahibəsi, 4 oktyabr 2020-ci il, Zəfər salnaməsi, s. 64; Xalq qəzeti, 6 oktyabr, 2020-ci il, № 204.; <https://president.az/articles/41712>(10.10.2022); Zəfər yolu, s. 174.

müqəddəratını təyin etmə istəyirsə, qoy onlar (yəni fransızlar-T.M.) demək olar ki, sakinlərinin yarısı ermənilərdən ibarət olan Marsel şəhərini onlara versinlər. Qoy Korsikaya müstəqillik versin, qoy basklara müstəqillik versin. Niyə onlar bizdən Dağlıq Qarabağ üçün müstəqillik tələb edirlər? Onların bunu bizdən tələb etməyə nə haqqı var?”²⁴

5. Bitərəf KİV-lərlə iş

Azərbaycan Prezidentinin Yaponiya və Qərbin nisbətən bitərəf mövqedə duran media qurumlarına müsahibələri xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı.

Belə müsahibələrdən Yaponiyanın “Nikkei” qəzetinə müsahibəni (21 oktyabr), İtaliyanın “RAI-1” telekanalına videomüsahibəsini (26 oktyabr), yenə İtaliyanın “La Repubblica” qəzetinə müsahibəsini (22 noyabr), İspaniyanın “Efe” agentliyinə müsahibəsini (04 noyabr) qeyd etmək lazımdır.

Yaponiyanın “Nikkei” qəzetinə verdiyi müsahibəsində müxbirin “Ermənistan desə ki, onlar, ilkin olaraq, beş rayonu boşaltmağa hazırdır, siz danışıqlara getməyə razı olarsınız mı?” sualının cavabında Prezident dedi ki, Azərbaycanın bütün rayonları boşaldılmalıdır, hansı mərhələdə hansı rayonun birinci, hansısa rayonun ikinci mərhələdə boşaldılması haqqında müzakirə aparmaq olar.²⁵

“RAI-1” telekanalının aparıcısı oktyabrın 26-da, sayca üçüncü, Vaşinqtonda razılaşdırılmış humanitar atəşkəsin qüvvədə qalıb-qalmayacağı barədə soruşduqda Prezident bunun Ermənistanın özünü necə aparacağından asılı olduğunu bildirdi. Çünki iki əvvəlki atəşkəsi məhz Ermənistan pozmuşdu.²⁶ Müsahibənin gedişində İtaliyada regional separatizmin dinc yolla nizamlanmasına dair Alto-Adic (Ziyudtirol) nümunəsinin olduğunu bildirən aparıcı, İtaliya Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsi üçün öz təcrübəsi ilə konkret kömək edə bilərmə? sualını verdi. Prezident bu sualın cavabında qeyd etdi ki, Minsk qrupu yaradılan zaman onun ilk sədri İtaliya olub. Həmsədrələr təsisatı yaradıldıqdan sonra Minsk qrupu, əslində ölkələr qrupu kimi heç bir fəaliyyət göstərməyib, çünki həmsədrələr bu fəaliyyəti özlərinin inhisarına götürüblər.²⁷

«La Repubblica» qəzetinin müxbiri onunla söhbətində N.Paşinyanın Dağlıq Qarabağda guya yeni soyqırım olmasından qorxduğunu söylədikdə Prezident bunun tamamilə yalan olduğunu, Azərbaycanda minlərlə erməninin yaşadığını, Ermənistanda və ya Dağlıq Qarabağda isə bir nəfər də azərbaycanlının qalmadığını qeyd etdi.²⁸

²⁴ [https://president.az/articles/41712\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41712(10.10.2022)); Xalq qəzeti, 6 oktyabr 2020-ci il; Zəfər yolu, s.175.

²⁵ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Yaponiyanın “Nikkei” qəzetinə müsahibəsi, 21 oktyabr 2020-ci il, [https://president.az/articles/43836\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/43836(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 233; Zəfər yolu, s. 331.

²⁶ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İtaliyanın “RAI-1” televiziya kanalına müsahibəsi, 26 oktyabr 2020-ci il/[https://president.az/articles/44279\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44279(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 287; Zəfər yolu, s. 369.

²⁷ Zəfər salnaməsi, s. 350; Zəfər yolu, s. 372.

²⁸ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İtaliyanın “La Repubblica” qəzetinə müsahibəsi, 02.11.2020-ci il/[https://president.az/articles/453399\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/453399(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 340-341; Zəfər yolu, s. 415.

Noyabrın 4-də İlham Əliyev İspaniyanın EFE agentliyinə videomüsahibə vermişdir. Aparıcının əgər ermənilər Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanıyarlarsa, Prezidentin buna reaksiyasının necə olacağını soruşanda İlham Əliyev dedi ki, o, bundan qorxmur, həm də Paşinyanın bunu etməyə cürəti çatmaz.²⁹ Regionun muxtariyyətini qəbul etməyə hazırsınızmı? sualının cavabında Prezidentimiz söylədi ki, hərbi əməliyyatlar başlananadək Azərbaycan rəhbərliyi həmişə bəyan etmişdir ki, Avropada, Skandinaviyada, Aland adaları timsalında, İtaliyada Cənubi Tirol timsalında və bir çox başqa yerlərdəki nümunələr timsalında Dağlıq Qarabağa muxtariyyət verməyə hazır idi, onlar isə bunu rədd etmişlər. İndi isə Ermənistan işğal altındakı qalan əraziləri qaytarmaq barədə təsdiqlənmiş təqvim verməlidir və sonra gələcəkdə nə baş verəcək – onun haqqında danışmaq olar, bu məsələ ilə bağlı heç nə deyə bilməz.³⁰ Bununla da İlham Əliyev faktiki olaraq dünyaya bəyan etdi ki, regionun muxtariyyəti məsələsi artıq keçmişdə qalmışdır.

6. Rusiya auditoriyasına erməni təbliğatının təsirinin azaldılması

Hərbi-siyasi qüdrətinə və regiona təsir imkanlarına görə Vətən müharibəsi zamanı Rusiyanın tutacağı mövqenin böyük önəmi vardı. Ədalət naminə demək lazımdır ki, RF Prezidenti V.Putin müharibənin əvvəlindən təmkinli, bitərəf mövqə tutmuş, Paşinyanın onu münaqişəyə qoşulmaq çağışılarına məhəl qoymamışdır. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, Rusiyada mühüm mövqələrə malik olan ermənipərəst qüvvələr Azərbaycan əleyhinə qara piyar apararaq Rusiya ictimaiyyətini aldatmağa, beləliklə də Putinə ictimai təzyiq göstərilməsinə nail olmaq istəyirdilər. Buna görə də Prezident İlham Əliyev Rusiya media qurumlarına müntəzəm müsahibələr verirdi.

44 günlük müharibə ərzində Prezident İlham Əliyev Rusiyanın “Rossiya-1” telekanalının “60 dəqiqə” proqramında çıxış etmiş, “Perviy Kanal” telekanalına (6 oktyabr 2020-ci il), 10 oktyabr 2020-ci il tarixində Rusiyanın “RBK” televiziya kanalına, oktyabrın 15-də Rusiyanın Ria Novosti agentliyi üçün “Rossiya Seqodnya” Beynəlxalq informasiya agentliyi media qrupunun baş direktoru Dmitri Kiselyova, oktyabrın 19-da Rusiyanın TASS informasiya agentliyinə müsahibələr vermişdir.

Müharibənin elə üçüncü günündə “Rossiya-1” telekanalının “60 dəqiqə” proqramında Prezident İlham Əliyev öz məntiqi, qətiyyəti fikrini sərrast ifadə etməsi ilə Ermənistan baş nazirinin miskin, məntiqsiz çıxışı ilə müqayisə olunmaz dərəcədə yüksək intellektini sübut etdi və beləliklə on milyonlardan ibarət auditoriya qarşısında ölkəmizin haqlı mövqeyini müdafiə edərək Rusiya ictimaiyyətində Azərbaycanın xeyrinə ovqatların formalaşmasına böyük təsir göstərdi.

²⁹ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İspaniyanın EFE informasiya agentliyinə videomüsahibəsi, 04.11.2020-ci il, <https://president.az/articles/45475/> s.350(10.10.2022); Zəfər yolu, s. 425.

³⁰ [https://president.az/articles/45475\(10.10.2022\);](https://president.az/articles/45475(10.10.2022);) Zəfər salnaməsi, s. 350; Zəfər yolu, s. 425-426.

Telekanal aparıcısının hərbi münaqişədə Türkiyənin iştirakı barədə sualının cavabında prezident qeyd etdi ki, Türkiyə regionda sabitləşdirici rol oynayır. Türkiyə dövlət başçısı və digər rəhbərlər səviyyəsində birmənalı olaraq Azərbaycanı dəstəklədiyini bildirib. Türkiyənin münaqişə tərəfi kimi iştirak etməsi barədə erməni tərəfin yaydığı bütün şayiələr təxribat xarakteri daşıyır, indiki dildə desək bu feyk-nyusdur. Azərbaycan ordusu öz xalqının və ərazisinin müdafiəsini təmin etmək üçün kifayət qədər hazırlıqlıdır. Aparıcı, prezidentin danışıqına müdaxilə edib guya Türkiyə Hərbi Hava qüvvələrinin Ermənistan Hərbi Hava qüvvələrinə məxsus təyyarəni vurduğunu söylədikdə İlham Əliyev Türkiyə HHQ-yə məxsus “F-16” təyyarələrinin döyüş əməliyyatlarında heç bir halda iştirak etmədiyini, müasir texnologiyaların bunu təsdiq etmədiyini söyləyərək, erməni tərəfin bu cür yalan xəbərlər yaymaqda məqsədinin əvvəla, Azərbaycan ordusunun döyüş qabiliyyətini süni şəkildə azaltmaqdan, həmçinin münaqişənin genişlənməsi barədə təsəvvür yaratmaqdan ibarətdir ki, öz təxribatına mümkün qədər çox ölkə cəlb edə bilsin.³¹

Müsahibədə İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycan tərəfi Minsk qrupunun və onun həmsədrələrinin danışıqlar prosesi üçün əsas hesab etdikləri nizamlama prosesinə sadıqdır, Ermənistan isə qeyri-konstruktiv mövqeyi ilə danışıqlar prosesini pozur. Ermənilər təxribata şüurlu surətdə gedirlər. Prezident bu yaxınlarda, BMT Baş Assambleyasının tribunasından çıxış edərkən Ermənistanın müharibəyə hazırlaşdığını və onu dayandırmaq lazım gəldiyini demişdir.³²

Dövlət başçısı müsahibəsində ermənilərin ardıcıl hərbi təxribatlarından, nümayişkarənə şəkildə Livandan olan ermənilərin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində, Şuşa şəhərində məskunlaşmasını elan etməsindən bəhs edərək bunun da müharibə cinayəti olması, Cenevrə Konvensiyasının pozulması demək olduğunu dedi. Ermənilərin Şuşada-Azərbaycan mədəniyyətinin qədim incisində cinayətkar Dağlıq Qarabağ rejiminin qondarma başçısının qondarma innuqurasiyasını keçirdiyini və bununla da Azərbaycan xalqının heysiyyətinə toxunduqlarını diqqətə çatdırdı.³³

Videogörüş zamanı İlham Əliyev suallara sərrast, məntiqi cavabları ilə əksər izləyicilərin rəğbətini qazandığı halda, Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan qırıq-qırıq, məntiqsiz cavabları ilə öz cılızlığını, misginliyini nümayiş etdirərək gülünc vəziyyətə düşürdü. Təsadüfi deyil ki, tanınmış rusiyalı politoloq, “Natsionalnaya oborona” jurnalının baş redaktoru İqor Korotçenko dedi: “Mən Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin çıxışlarını diqqətlə dinlədim. İlham Əliyev şərtsiz olaraq dəqiq, tamamilə məntiqi, düzgün, ardıcıl çıxış etdi...”³⁴

³¹ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “Rossiya-1” telekanalının “60 dəqiqə” proqramında, 29 sentyabr 2020-ci il, Zəfər salnaməsi, s.30-31; [https://president.az/articles/41172\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41172(10.10.2022)); Zəfər yolu, s. 149.

³² Zəfər salnaməsi, s. 31; [https://president.az/articles/41172\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41172(10.10.2022)), Zəfər yolu, s. 151.

³³ Zəfər salnaməsi, s. 32-33; Zəfər yolu, s. 151; [https://president.az/articles/41172\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41172(10.10.2022)).

³⁴ [https://president.az/articles/41172\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41172(10.10.2022)); Zəfər yolu, s. 155.

6 oktyabr 2020-ci ildə Prezident İlham Əliyev Rusiyanın “Perviy Kanal” televiziya kanalına müsahibəsində Fransa prezidentinin guya müharibədə Azərbaycan tərəfindən muzdluların iştirak etməsi haqqında ittihamına cavab verərək söylədi ki, E.Makron ilə telefon danışığında o, Azərbaycanın mövqeyini kifayət qədər əsaslandırılmış şəkildə müdafiə etmiş, sübutlar təqdim etməsini, əgər belə sübutlar yoxdursa, onda Azərbaycan xalqından üzr istəməsini xahiş etmişdir. Azərbaycan Prezidenti Makrona demişdir ki, bizim muzdlulara ehtiyacımız yoxdur, çünki Azərbaycan ordusu beynəlxalq reytinglərə görə dünyanın 50 ən güclü ordusunun biridir, ehtiyatda olanlar, döyüşə hazır olan digər hərbişədirilmiş dəstələr nəzərə alınmasa Azərbaycanın nizami ordusunda 100 min döyüşçü var.³⁵

Prezident İlham Əliyev TASS İnformasiya agentliyinə müsahibəsində, aparıcı, yeddi rayonun mərhələli şəkildə Azərbaycana qaytarılması, Dağlıq Qarabağın qəti statusu müəyyənləşdiriləndək Laçın dəhlizinin Ermənistanın nəzarəti altında saxlanması şərti ilə nizamlamağa Azərbaycanın razı olub-olmaması barədə soruşduqda İlham Əliyev bildirdi ki, Laçın dəhlizi baza prinsiplərinin tərkib hissəsidir, lakin tək-cə Laçın dəhlizi deyil, bütün kommunikasiyalar, həmçinin Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında kommunikasiyalar açılmalı və Ermənistan bu dəhlizin təhlükəsizliyinə zəmanət verməlidir.³⁶

Oktyabrın 28-də İlham Əliyevin Rusiyanın İnterfaks agentliyinə müsahibəsi zamanı aparıcı maraqlı bir sual verdi: «Bakı yalnız Dağlıq Qarabağın ətrafındakı yeddi rayonla kifayətlənməyə hazırıdır?»³⁷ Sualın cavabında Prezident bildirdi ki, azərbaycanlılar Dağlıq Qarabağın ətrafındakı 7 rayona qayıtmaqla bərabər, Dağlıq Qarabağın özünə də qayıtmalıdır.³⁸

Azərbaycan Prezidentinin yaxın vaxtlarda verdiyi açıqlamasında Dağlıq Qarabağda heç bir referendum olmayacağını deməsi Azərbaycanın öz mövqeyini dəyişməsi, yaxud ilkin mövqeyinin sərtləşməsi kimi qiymətləndirmək kimi başa düşülməlidir barədə aparıcının sualına cavabında İlham Əliyev dedi ki, o, həmişə bu mövqedə olmuşdur: «...biz Azərbaycan ərazisində ikinci erməni dövləti yaradılmasına imkan verməyəcəyik. Əgər kimsə ermənilər üçün ikinci dövlət yaratmaq istəyirsə, qoy öz ərazisinin bir hissəsində yaratsın».³⁹

7. Azərbaycan Prezidenti qərəzli media nümayəndələrini susdurur və Azərbaycanın mövqeyinin haqlı olduğunu sübut edir

Qərbin ermənilərin təsiri altında olan və ya hansı səbəbdənsə antiAzərbaycan, antiTürkiyə mövqeyində duran media qurumları nümayəndələrinə Prezident

³⁵ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın “Perviy kanal” televiziya kanalına müsahibəsi, 6 oktyabr, 2020-ci il, Zəfər salnaməsi, s. 88; Zəfər yolu, s. 196; [https://president.az/articles/41881\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/41881(10.10.2022)).

³⁶ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın TASS İnformasiya Agentliyinə müsahibəsi, 19.10.2020-ci ill, Zəfər salnaməsi, s. 216-217; Zəfər yolu, s. 321-322; [https://president.az/articles/43547\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/43547(10.10.2022)).

³⁷ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın İnterfaks Agentliyinə müsahibəsi, 28.10.2020-ci il//[https://president.az/articles/44692\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44692(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 296; Zəfər yolu, s. 375.

³⁸ Zəfər salnaməsi, s. 296; Zəfər yolu, s. 375; [https://president.az/articles/44692\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44692(10.10.2022)).

³⁹ Zəfər salnaməsi, s. 309; Zəfər yolu, s. 383-384; [https://president.az/articles/44692\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44692(10.10.2022)).

İlham Əliyevin verdiyi müsahibələr informasiya müharibəsində göstərilən yüksək ustalığın, fitri istedadın bariz nümayişi idi.

Belə müsahibələrdən “Evronews” telekanalına müsahibəni (07 Oktyabr), “CNN International” telekanalının “Connect the World” verilişinə videomüsahibəni (09 oktyabr), Fransanın “France 24” telekanalına videomüsahibəni (14 oktyabr), “Sky news” telekanalına videomüsahibəni (9 oktyabr), Fransanın “Figaro” qəzetinə müsahibəni (24 oktyabr), ABŞ-ın “Fox News” telekanalına videomüsahibəni (25 oktyabr), Almaniyanın “ARD” telekanalına müsahibəni (28 oktyabr), “BBC News” agentliyinə müsahibəni (06 noyabr) qeyd etmək olar.

Qərbin aparıcı media qurumlarının bir çox nümayəndələri təxribatçı suallar verməklə İlham Əliyevi çətin vəziyyətə salmaq istəyirdilər. Prezidentimiz isə bu sualları onların özlərinə yönəldərək aparıcıları və müxbirləri çətin vəziyyətə salır, öz ismarıcını sərt şəkildə çatdırırdı.

Müsahibələrdə Prezident ilk növbədə müharibənin Azərbaycan xalqının seçimi olmadığını, beynəlxalq təşkilatlar BMT Təhlükəsizlik Şurasının məlum qətnamələrini yerinə yetirmək istəmədiyindən Azərbaycanın öz haqqını hərbi yolla reallaşdırmağa məcbur olduğunu bildirirdi.⁴⁰

2020-ci il oktyabrın 9-da Prezidentin “CNN International” televiziya kanalının “Connect the World” verilişinə videomüsahibəsi zamanı guya Türkiyənin Dağlıq Qarabağda döyüşmək üçün Azərbaycana öz zabitlərini, generallarını, muzdlularını, terrorçu cihad döyüşçülərini gətirməsi⁴¹ haqqında iddialara münasibət bildiren İlham Əliyev həmin informasiyanın tamamilə yanlış olduğunu, Türkiyənin Azərbaycana yalnız siyasi dəstək göstərdiyini qeyd etdi, həm də vurğuladı ki, Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın “Azərbaycan tək deyil. Türkiyə Azərbaycanın yanındadır” kimi açıq və qəti bəyanatı olmasaydı, çox güman ki, Ermənistan münaqişənin coğrafiyasının genişlənməsi və mümkün qədər çox ölkənin bu münaqişəyə cəlb edilməsinə, onların döyüş meydanında ermənilərə yardım göstərməsinə nail olardı.⁴²

9 oktyabr 2020-ci il tarixdə “Sky News” televiziya kanalı ilə video müsahibəsində⁴³ aparıcının təxribat səciyyəli “25 faiz azərbaycanlı əhalinin Dağlıq Qarabağa qaytarılmasına icazə verilsə, siz Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanıyarsız?” sualına cavabında Azərbaycan

⁴⁰ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “Evronews” televiziya kanalına müsahibəsi, 07.10.2021-ci il, [https://president.az/articles/42101\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/42101(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s.106; Zəfər yolu, s. 212.

⁴¹ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “CNN İnter National” televiziya kanalının “Connect the World” verilişinə video müsahibəsi, 09 oktyabr 2020-ci il. [https://president.az/articles/42434\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/42434(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 118; Zəfər yolu, s. 216.

⁴² Zəfər salnaməsi, s. 118; Xalq qəzeti, 2020-ci il, 19 oktyabr, № 208) (29473), s. 2; Zəfər yolu, s. 216.

⁴³ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “Sky News” televiziya kanalına video müsahibəsi, 09.10.2020, [https://president.az/articles/42435\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/42435(10.10.2022)); 09.10.2020; Zəfər salnaməsi, s. 126; Zəfər yolu, s. 226.

Prezidenti qətiyyətlə bildirdi:” Xeyr, heç vaxt. Bu məsələ heç vaxt danışıqlar masasında olmamışdır”.⁴⁴

Qərbin aparıcı media qurumları ilə mühasibələrində Azərbaycan prezidenti bir sıra dünya liderlərinin artıq müharibənin əvvəlindəki ittihamçı mövqeyindən nisbətən geri çəkilərək, daha təmkinli mövqe sərgilədiklərini diqqətə cətdırırdı. Məsələn, 2020-ci il oktyabrın 14-də prezident İlham Əliyev “France 24” televiziya kanalına müsahibəsində aparıcının münəqişədə Fransanın rolu ilə bağılı sualına cavabında dedi: “Bilirsiniz ki, toqquşmanın əvvəlindən biz bəzi ziddiyətli bəyanatlar və bəzi mesajlar alırıq. Lakin düşünürəm ki, qarşılıqlı diplomatik səylərimiz sayəsində vəziyyəti nəzarət altında saxlamağa müvəffəq olmuşuq. Bildiyiniz kimi prezident Makron mənə bir neçə dəfə zəng edib və bizim sonuncu söhbətimiz çox müsbət idi. Biz münəqişənin siyasi həll yolunun tapılması səylərinə sadıq”.⁴⁵

Bir çox hallarda xüsusi qərəzlə hazırlanmış suallarla Azərbaycan Prezidentini çaşdırmaq, çətin duruma salmaq məqsədi güdən aparıcıları, prezident təmkinlə dinləyəndən sonra onların ittihamlarını qətiyyətlə təkzib edir, onların özünü çətin vəziyyətə salır, pərt edirdi. Belə müsahibələri əsil “master-klas” dərsləri adlandırsaq heç də şişirtmə olmazdı. Biz belə müsahibələrdən biri -2020-ci il oktyabrın 24-də Fransanın “Figaro” qəzetinə Prezidentin müsahibəsini xüsusi qeyd etmək istərdik. Aparıcı qərəzlə soruşanda ki, Azərbaycan sentyabrın 27-də Dağlıq Qarabağa qarşı hücumu keçəndə hansı siyasi məqsədlər güdmüşdür?, Prezident qeyd etdi ki, sentyabrın 27-də Azərbaycan hücumu keçməmişdir, əksinə Ermənistan Azərbaycana qarşı hücumu keçmiş, mülki şəxslər və hərbi qulluqçular öldürülmüşdür.⁴⁶

Aparıcı yenə də təxribətçi bir fikir söylədi: “Onlar (ermənilər-T.M.) Gəncəni ona görə bombardman ediblər ki, Gəncədə Türkiyənin bir neçə “F-16” qırıcı təyyarəsi var idi və bu “F-16” qırıcı təyyarələrdən biri erməni təyyarəsini vurmuşdur”. Prezident ittihamı qətiyyətlə təkzib edərək bunun feyk xəbər olduğunu bildirdi.⁴⁷ Həm də əsaslı surətdə təkzib etdi. Bildirdi ki, texnologiyaların çox yüksək inkişaf etdiyi bugünkü gündə “F-16” təyyarəsinin havaya qalxması hökmən sübut olunardı.

Aparıcı öz ampulasında idi. O, “Türkiyənin müdaxiləsi və Türkiyədən müxalif Suriya döyüşçülərini qəbul etməklə siz yerli bir münəqişənin regional bir müharibəyə çevrilməsindən qorxmursunuz?” sualını verdikdə Prezident yenə də Türkiyənin münəqişəyə cəlb olunmasına dair heç bir sübut olmadığını bildirib, Azərbaycanın müasir avadanlığı olan 100 minlik nizami ordusu olduğunu, 30 ildir işğaldan əziyyət çəkən motivasiyalı insanların olduğunu söylədi. Bildirdi ki, o, hətta tam səfərbərlik elan etməmişdir, Azərbaycanın xaricdən döyüşçü

⁴⁴ Zəfər salnaməsi, s. 126; Xalq qəzeti, 2020-ci il, 10 oktyabr, № 208 (29473), s. 3; Zəfər yolu, s. 226-227.

⁴⁵ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin” Franse 24”televiziya kanalına müsahibəsi, 14.10.2020-ci il., [https://president.az/articles/43037\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/43037(10.10.2022)); Zəfər yolu, s. 275-276; Zəfər salnaməsi, s.166.

⁴⁶ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Fransanın “Figaro” qəzetinə müsahibəsi, 24.10.2020, [https://president.az/articles/44170\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44170(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 249; Zəfər yolu, s. 344.

⁴⁷ Zəfər salnaməsi, s. 251; Zəfər yolu, s. 346; [https://president.az/articles/44170\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44170(10.10.2022)).

gəlməsinə heç bir ehtiyacı yoxdur.⁴⁸ Daha sonra aparıcı soruşanda ki, İsraildən alınan hərbi avadanlıqlar sizin üçün önəmlidirmi və onlar sizə hərbi irəliləyişi əldə etməyə imkan verirmi?, Prezident Azərbaycanı hərbi avadanlıqla ən çox təchiz edən Türkiyə və İsrail deyil, Rusiya olduğunu vurğuladı.⁴⁹

2020-ci il oktyabrın 25-də Prezidentin ABŞ-ın «Fox News» televiziya kanalına videomüsahibəsində də diqqəti çəkən məqamlar çoxdur. Aparıcı əvvəlcə etiraf etdi ki, müsahibələrini dinlədiyinə görə bilir ki, İlham Əliyev regionun üzleşdiyi mürəkkəb məsələləri təfərrüatı ilə səlis izah edir.⁵⁰ Sonra isə aparıcı, Azərbaycan qoşunları Dağlıq Qarabağa daxil olarsa erməniləri oradan qovub çıxaracaq və yenə məcburi köçkünlər olacağını iddia edərək dedi ki, Dağlıq Qarabağın «müstəqilliyi» saxlanıla və ermənilər 7 ətraf rayonu qaytara bilər, çünki masada bu diplomatik həll var. Prezident cavabında aparıcının söylədiyinin yalan olduğunu qeyd edib, bildirdi ki, vasitəçilər heç vaxt Dağlıq Qarabağa müstəqillik verilməsi ilə bağlı təklif irəli sürməyiblər, hətta muxtariyyətlə bağlı da təklif olmayıb.⁵¹

Müsahibənin gedişində aparıcı guya Azərbaycanın iki atəşkəsi pozduğunu söyləyəndə Prezident qətiyyətlə bunu təkzib edib, atəşkəsin Ermənistanın pozduğunu qeyd edərək, Azərbaycanın yenə də atəşkəsə hazır olduğunu bildirdi, qoy Ermənistan, onun Baş naziri əsas prinsiplərə sadıqlığını bəyan etsin, dedi. Çünki, iki gün bundan əvvəl Paşinyan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll yolunun olmadığını bəyan etmişdir. İndi Azərbaycanın yeni atəşkəsə razılaşması üçün Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə, ABŞ, Fransa və Rusiyanın təqdim etdiyi sülh planına uyğun olaraq torpaqları boşaldacağına dair öhdəlik götürməlidir.⁵²

Aparıcı, yenə də qərəzli yanaşma göstərərək guya Azərbaycan iqtidarının bu müharibədən ölkənin daxilindəki problemlərdən, sosial məsələlərdən, iqtisadi tənəzzül, korrupsiya, COVID-19-dan diqqəti yayındırmaq üçün pərdə kimi istifadə etdiyini iddia etdi. Cavabında İlham Əliyev faktlar gətirməklə bu mülahizənin tamamilə yanlış olduğunu göstərdi. Birincisi, Azərbaycanın iqtisadi göstəriciləri dünyada ən yaxşılardan biridir, on ay ərzində Azərbaycanda iqtisadi geriləmə 4 faizdən də az olmuşdur, bu ABŞ və digər Qərb ölkələri ilə müqayisədə çox yaxşıdır. Azərbaycanda işsizlik səviyyəsi cəmi 7 faiz, yoxsulluq səviyyəsi 5 faizdir. COVID-19-la mübarizə ilə bağlı məsələyə gəldikdə isə ÜST (Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı) Azərbaycanı bu işdə nümunə kimi göstərir.⁵³

⁴⁸ Zəfər salnaməsi, s. 252; Zəfər yolu, s. 347; [https://president.az/articles/44170\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44170(10.10.2022)).

⁴⁹ Zəfər salnaməsi, s. 252; Zəfər yolu, s. 347; [https://president.az/articles/44170\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44170(10.10.2022)).

⁵⁰ Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin ABŞ-ın "Foxs News" televiziya kanalına müsahibəsi, 25.10.2020, [https://president.az/articles/44279\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44279(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 259; Zəfər yolu, s. 354.

⁵¹ Zəfər salnaməsi, s. 260; Zəfər yolu, s. 355-356; [https://president.az/articles/44279\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44279(10.10.2022)).

⁵² Zəfər salnaməsi, s. 261; Zəfər yolu, s. 358; [https://president.az/articlec/44279\(10.10.2022\)](https://president.az/articlec/44279(10.10.2022)).

⁵³ [https://president.az/articles/44279\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44279(10.10.2022)); Zəfər yolu, s. 360; Zəfər salnaməsi, s. 263.

Qeyd edək ki, Qərbin bəzi dairələri Ermənistan-Azərbaycan müharibəsində Azərbaycanın qələbəyə yaxın olduğunu görüb, Dağlıq Qarabağın statusu məsələsini yenidən gündəmə gətirmək istəyirdilər. Azərbaycan Prezidenti isə bunun artıq xam xülya olduğunu onların nəzərinə çatdırırdı. ABŞ-ın “Foxs News” kanalına irəlidə xatırlanan videomüsahibədə aparıcının Dağlıq Qarabağda ermənilərin öz müqəddəratını təyin etmə hüququna hörmət edəcəksinizmi və referendum razılıq verəcəksinizmi? sualına İlham Əliyev çox lakonik və qətiyyətli cavab verdi: “Xeyr, əlbəttə ki, xeyr. Dağlıq Qarabağda heç bir referendum olmayacaq. Biz bununla heç vaxt razılaşmayacağıq. Biz danışıqlar zamanı buna razılıq vermədik və indi ərazinin böyük bir hissəsini geri aldığımız bir vaxtda bundan söhbət gedə bilməz. Öz müqəddəratını təyin etməyə gəldikdə, ermənilər artıq öz müqəddəratlarını təyin edə bilərlər”.⁵⁴

Oktyabrın 28-də Prezident İlham Əliyevin Almaniyanın ARD televiziya kanalına müsahibəsi də Azərbaycan Prezidentinin yüksək intellektini bir daha nümayiş etdirdi. Azərbaycan Dağlıq Qarabağı muxtar rayon kimi tanımaq istəyirmi? sualına cavabında dedi ki, Azərbaycan onillər ərzində regiona ən yüksək muxtariyyət verməyə razı olduğunu bəyan edəndə erməni tərəfi bunu rədd edib, müstəqillik tələb edir, deyirdi ki, reallıqlar var və biz onları nəzərə almalıyıq. İndi bizim təklifimiz də qüvvəsini itirib, çünki biz reallıqları dəyişmişik. İndi Ermənistan hərbi əməliyyatları dayandırsa, xarici işlər nazirimiz Dağlıq Qarabağın statusu məsələsini müzakirə etmək üçün Cenevrəyə gedə bilər.

Aparıcı belə bir təxribatçı sual verdi: «Nəyə görə Qarabağ Azərbaycan üçün belə önəmlidir? Orada resurslar var, yoxsa bu, bir rəmzi məna daşıyır?» Prezident cavab verdi: «Elzas və Lotaringiya sizin üçün önəmlidir? Yaxud Reyn-Vestfalya? Bu bizim torpaqdır, beynəlxalq səviyyədə tanınan bizim ərazimizdir. Bu resurslar məsələsi deyil. Əsas resurslar burada, Bakıdadır. Bu ədalət məsələsidir, bu milli qürur məsələsidir və bu beynəlxalq hüquq məsələsidir».⁵⁵ Aparıcının dünyanın əksər tarixçilərinin dediyi kimi guya Dağlıq Qarabağda insanların əksəriyyətinin keçmişdən ermənilər olması barədə iddiasına cavab olaraq İlham Əliyev tarixə qısa ekskurs etməklə, ermənilərin bura son 200 ildə köçürülməsi və tarixi mənbələrin bunu təsdiqləməsi haqqında məlumat verdi. «Qarabağ» sözü Azərbaycan sözüdür, Dağlıq Qarabağın mərkəzinin tarixi adı Azərbaycan sözü olan Xankəndidir. Prezident belə haqlı sual verdi: «Əgər bu qədim Ermənistan ərazisi idisə, niyə Qarabağ adlanır? Niyə paytaxt şəhər hansısa qədim adla deyil, Stepanakert adlanır?».⁵⁶ Müharibə sona yaxınlaşdıqca Qərbin bir sıra dairələri Ermənistanı tam məğlubiyyətdən xilas etmək üçün cəhdlər göstərirdilər. Bu özünü Qərb telekanalları aparıcılarının mövqeyində də göstərirdi. 2020-ci il noyabrın 6-da Prezident «BBC News»a müsahibəsində aparıcının Siz sona qədər döyüşəcəksiniz? sualına

⁵⁴ Zəfər salnaməsi, s. 236; Zəfər yolu, s. 362; [https://president.az/articles/44279\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44279(10.10.2022)).

⁵⁵ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyanın ARD televiziya kanalına müsahibəsi, 28.10.2020-ci il, [https://president.az/articles/44692\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44692(10.10.2022)); Zəfər salnaməsi, s. 318; Zəfər yolu, s. 403.

⁵⁶ Zəfər salnaməsi, s. 318; Zəfər yolu, s. 404; [https://president.az/articles/44092.\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/44092.(10.10.2022)).

cavabında açıq və qəti cavab verdi: «Ermənistan işğal olunmuş ərazilərdən qoşunların çıxarılması ilə bağlı üzərinə öhdəlik götürməyə, biz sona qədər vuruşacağıq».⁵⁷ Müsahibənin gedişində aparıcı israrla Prezidenti Xankəndidə erməni kilsəsinin Azərbaycan tərəfindən qəsdən vurulmasını etiraf etməyə məcbur etmək istədi. Prezident bunun feyk xəbər olduğunu qətiyyətlə bildirdi. Yeri gəlmişkən qeyd etdi ki, Qərb mediasının hərəkətlərini yaxından izləyir. Qərb media mənsublarının qərəzli mövqeyini ifşa edən dövlət başçısı dedi: «Onların hamısı çox aqressiv idi, sanki bu, müsahibə deyildi, sanki bir ittiham idi. Ermənistan tərəfində heç nə baş vermir. Heç kim Paşinyandan nəyə görə Gəncəyə ballistik raketlərlə zərbə endirdiyini soruşmur. Nəyə görə o, 92 nəfəri qətlə yetirib? Nəyə görə Tərtərdə dəfn mərasiminə hücum edib? Nəyə görə onlar 21 insanı qətlə yetirərək və 70 nəfəri yaralayaraq Bərdəyə hücum etmək üçün kasetli bombalarla «Smerç»dən istifadə ediblər?... Yalnız bizə hücum edirlər. Beynəlxalq media yalnız Azərbaycanı ləkələyir».⁵⁸

⁵⁷Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin «BBCNews» amüsaahibəsi. 06.11.2020// Zəfər salnaməsi, s. 353; <https://president.az/articles/45645>; Zəfər yolu, s. 427.

⁵⁸Zəfər salnaməsi, s. 356; Zəfər yolu, s. 433, [https://president.az/articles/45845\(10.10.2022\)](https://president.az/articles/45845(10.10.2022)).

Nəticə

Beləliklə də, göründüyü kimi İlham Əliyev jurnalistlərin hansı ölkəni təmsil etməsindən asılı olmayaraq onlarla hörmətlə, səbir və təmkinlə davranır, əvvəlcə KİV-in yayılacağı ölkənin vətəndaşlarını maarifləndirəcək məlumatlar verir, sonra düşmən yalanlarını təkzib edir, Ermənistan rəhbərliyinin sülh danışıqlarını pozduğunu, Ermənistanın işğalçı ölkə olduğunu və faşizm ideyalarının şüurlara işlədiyi ölkə olduğunu konkret faktlarla göstərirdi. Azərbaycan Prezidenti ermənilərə xidmət edən media qurumlarında ermənilərin xəbis, faşist simalarını ifşa edib, onların yalan və böhtanlarını puça çıxarmaqla qərəzli mövqə tutan jurnalistləri təkzib olunmaz fakt və dəlillərlə susdururdu. II Qarabağ (Vətən) müharibəsi dövründə Prezident İlham Əliyevin aparıcı media qurumlarına müsahibələri sayəsində qərb dövlətlərinin Azərbaycana təzyiqləri minimuma endirildi. İnformasiya müharibəsində də qalib gəlməklə Azərbaycanın qələbəsinin tam və qəti, hərtəfli olmasına nail oldu. Həm də müsahibələrin nəticəsi olaraq, İlham Əliyev Ermənistanı informasiya müharibəsində məğlub etməklə yanaşı, dünya erməniliyinə”, erməni soyqırımını” və “Böyük Ermənistan” xülyasının təbliğatçılarna qalib gəldi.

Mənbələr və ədəbiyyat

Bəxtiyar Sadıqov, *İlham Əliyev informasiya müharibəsinin də qalibidir*, Vətən müharibəsi tarixi, Şəxsiyyət faktoru (27 sentyabr-10 noyabr 2020-ci il), Şərq-Qərb, Bakı 2021, s. 249-250.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin “Valday” beynəlxalq Diskussiya klubunun XVI illik iclasının plenar sessiyasında çıxışı, Zəfər salnaməsi, Şərq-Qərb, Bakı 2021.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Təhlükəsizlik Şurasının iclasında çıxışı, 13.07.2020//<https://president.az/articles/40969>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xalqa müraciəti, 27.09.2020-ci il//<https://president.az/articles/40968> (10.10.2022).

Zəfər yolu: *Qarabağ savaşından Şuşa Bəyannaməsində*, Elm, Bakı 2021.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin «CNN-Türk» televiziyasına müsahibəsi, 07 oktyabr 2020-ci il, Xalq qəzeti, 2020-ci il, 10 oktyabr, № 208 (29473).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “TRT Haber” televiziya kanalına müsahibəsi, 05.10.2020, <https://president.az/articles/41763>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin CNN Türk televiziya kanalına müsahibəsi, 07 oktyabr 2020-ci il, Zəfər salnaməsi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “Haber Global” kanalına müsahibəsi, 12.10.2020, Zəfər salnaməsi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “Haber Türk” televiziya kanalına müsahibəsi, 13.10.2020, <https://president.az/articles/42869>.(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin NTV televiziya kanalına müsahibəsi, 15.10.2020, <https://president.az/articles/43149>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyənin “A Haber” televiziya kanalına müsahibəsi, 16.10.2020, <https://president.az/articles/43250>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “Əl-Cəzirə” televiziya kanalına müsahibəsi, 02 oktyabr 2020-ci il, Zəfər salnaməsi, <https://president.az/articles/41429>(10.10.2022).

Prezident İlham Əliyevin “Əl-ərəbiyyə” televiziya kanalına video müsahibəsi, 4 oktyabr 2020-ci il, Xalq qəzeti, 6 oktyabr, 2020-ci il, № 204.; <https://president.az/articles/41712>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Yaponiyanın “Nikkei” qəzetinə müsahibəsi, 21 oktyabr 2020-ci il, <https://president.az/articles/43836>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İtaliyanın "RAI"1"televiziya kanalına müsahibəsi, 26 oktyabr 2020-ci il//<https://president.a/articles/44279>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İtaliyanın "La Repubblica" qəzetinə müsahibəsi, 02.11.2020-ci il//<https://president.az/articles/453399>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İspaniyanın EFE informasiya agentliyinə videomüsahibəsi, 04.11.2020-ci il, [https://president.az/articles/45475/](https://president.az/articles/45475) s.350(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Rossiya-1" telekanalının "60 dəqiqə" proqramında, 29 sentyabr 2020-ci il, <https://president.az/articles/41172>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın "Perviy kanal" televiziya kanalına müsahibəsi, 6 oktyabr, 2020-ci il, <https://president.az/articles/41881>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın TASS İnformasiya Agentliyinə müsahibəsi, 19.10.2020-ci ill, <https://president.az/articles/43547>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın İnterfaks Agentliyinə müsahibəsi, 28.10.2020-ci il//<https://president.az/articles/44692>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Euronews" televiziya kanalına müsahibəsi, 07.10.2021-ci il // <https://president.az/articles/42101>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "CCN İnter National" televiziya kanalının "Connect the World" verilişinə video müsahibəsi, 09 oktyabr 2020il//<https://president.az/articles/42434>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Sky News" televiziya kanalına video müsahibəsi, 09.10.2020, <https://president.az/articles/42435>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Franse 24" televiziya kanalına müsahibəsi, 14.10.2020-ci il., <https://president.az/articles/43037>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Fransanın "Figaro" qəzetinə müsahibəsi, 24.10.2020, <https://president.az/articles/44170>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidentit İlham Əliyevin ABŞ-ın "Foxs News" televiziya kanalına müsahibəsi, 25.10.2020, <https://president.az/articles/44279>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniyanın ARD televiziya kanalına müsahibəsi, 28.10.2020-ci il, <https://president.az/articles/44692>(10.10.2022).

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin «BBC News»a müsahibəsi, 06.11.2020, <https://president.az/articles/45645>(10.10.2022).